

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 110/2024-88

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (sťažovateľ v 1. rade), proti upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-9 z 9. marca 2023 a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (sťažovateľ v 2. rade), proti upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-10 z 9. marca 2023, zastúpených Mgr. Marekom Parom, advokátom, Gagarinova 10/A, Bratislava, takto

rozhodol:

1. Upovedomením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-9 z 9. marca 2023 **boli porušené** základné práva sťažovateľa v 1. rade podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva podľa čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Upovedomením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-10 z 9. marca 2023 **boli porušené** základné práva sťažovateľa v 2. rade podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva podľa čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
3. Upovedomenia Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-9 z 9. marca 2023 a č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-10 z 9. marca 2023 **zrušuje a vec vracia** Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
4. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadostučinenie každému po **3 000 eur**, ktoré im **je** Generálna prokuratúra Slovenskej republiky **povinná** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky **je povinná** nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 952,41 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 14 . marca 2023 a doplnenou podaniami doručенými ústavnému súdu 28. marca 2023 a 4. apríla 2023 domáhali vyslovenia porušenia čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 6 ods. 3 písm. b) a c), čl. 8 ods. 1 a 2, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 47 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie postupmi viacerých orgánov verejnej moci označenými v ústavnej sťažnosti. Žiadali ústavný súd, aby označeným orgánom verejnej moci zakázal pokračovať v porušovaní ich práv, prikázal im prijať účinné prostriedky k ochrane práv sťažovateľov a priznal sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie 15 000 eur každému z nich. Takisto žiadali o ustanovenie právneho zástupcu pre účely ich zastupovania v konaní pred ústavným súdom, ktorého im ústavný súd pôvodne ustanovil, avšak po doručení plnej moci 6. júna 2024, ktorú sťažovatelia udelili svojmu aktuálnemu právnenmu zástupcovi, toto ustanovenie uznesením č. k. II. ÚS 110/2024-51 z 25. júna 2024 ústavný súd zrušil. Zvolený právny zástupca doplnil ústavnú sťažnosť sťažovateľov podaním doručенým ústavnému súdu 1. augusta 2024, v ktorom okrem iného sťažovateľa ústavný súd žiadajú o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 45 000 eur pre každého z nich.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia adresovali Okresnej prokuratúre Banská Bystrica (ďalej len „okresná prokuratúra“) 20. októbra 2022 podnet podľa zákona č. 153/2001 z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“), ktorým sa domáhali preskúmania dôvodnosti použitia rôznych obmedzujúcich opatrení a prostriedkov, ktoré boli proti nim uplatňované v rámci výkonu ich väzby a výkonu trestu odňatia slobody zo strany Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „ZVJS“).

3. Okresná prokuratúra sťažovateľovi v 2. rade upovedomením č. k. 4Pn 330/22/6601-15 z 21. decembra 2022 oznámila, že považuje jeho podnet za nedôvodný a ako taký ho odkladá. Opakovaný podnet sťažovateľa v 2. rade posúdila ako nedôvodný a odložila bez prijatia opatrení Krajská prokuratúra v Banskej Bystrici, o čom ho informovala upovedomením č. k. 3 Kn 223/22/6600-10 z 1. februára 2023. Ďalší podnet sťažovateľa v 2. rade posúdila ako nedôvodný a odložila bez prijatia opatrení generálna prokuratúra, o čom ho informovala upovedomením č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-10 z 9. marca 2023.

4. Sťažovateľovi v 1. rade Krajská prokuratúra v Trnave upovedomením sp. zn. 3Kn 67/22/2200 z 28. februára 2023 oznámila, že jeho podnet z 20. októbra 2022 doplnený podaním z 21. decembra 2022 bol odložený ako nedôvodný bez prijatia opatrení. Následne generálna prokuratúra upovedomením č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-9 z 9. marca 2023 sťažovateľa v 1. rade informovala, že jeho opakovaný podnet považuje za nedôvodný, a odložila ho bez prijatia opatrení.

II. Argumentácia sťažovateľov

5. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uvádzajú, že sa od 6. marca 2017 nepretržite nachádzajú vo výkone väzby a následne vo výkone trestu odňatia slobody v rôznych ústavoch. Podľa ich vyjadrenia boli proti nim vykonávané rôzne „represívne“ opatrenia, jednak počas pobytu v samotnom ústave a tiež aj počas tzv. eskort, či už do iného ústavu, alebo eskort na pojednávania všeobecných súdov. Podrobne konkretizujú, že tieto obmedzujúce opatrenia zahŕňajú: sústavné „preubytovávanie“; vykonávanie tzv. eskorty popri spútaní aj spôsobom zamedzujúcim priestorovú orientáciu nasadením nepriehľadných okuliarov a chráničov sluchu; niekoľkonásobné vykonávanie tzv. dôkladných osobných prehliadok (vyzlečením donaha spojeným s vykonaním drepu); obmedzovanie stravovacích návykov počas vykonávaných eskort; sťažené podmienky na stravovanie a používanie toalety v čase realizácie eskort; fyzické sťažovanie štúdia spisového materiálu počas procesných úkonov nazerania do spisu ponechaním spútania jednej ruky.

6. Sťažovatelia takisto argumentujú, že popísaný spôsob realizácie ich eskort na termíny hlavného pojednávania vykonávané všeobecnými súdmi vážne narušil ich schopnosť koncentrácie a celkovú duševnú kondíciu spôsobom, ktorý sa negatívne premietol do ich schopnosti uplatňovať účinne svoje právo na obhajobu. Sú tak toho názoru, že v rámci trestného konania vedeného pred Špecializovaným trestným súdom pod sp. zn. BB 4T/36/2018 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 3To/3/2021 došlo k porušeniu aj ich práva na obhajobu zaručeného čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) dohovoru.

7. Sťažovatelia sú toho názoru, že pre realizáciu popísaných opatrení, ktoré boli proti nim v podmienkach obmedzenia osobnej slobody zo strany ZVJS uplatnené, neexistovali relevantné dôvody. Uvedené opatrenia tak hodnotia ako neprimeraný zásah do ich vymedzených práv napĺňajúci pojem zlého zaobchádzania definovaného čl. 3 dohovoru.

8. Sťažovatelia dôvodnia, že prokuratúra má postavenie orgánu vykonávajúceho dozor nad zachovávaním zákonnosti v prostredí ústavov, v ktorých sa obmedzuje osobná sloboda jednotlivcov väzbou a výkonom trestu odňatia slobody. Sú toho názoru, že ich námietky, resp. tvrdenia o zlom zaobchádzaní, ktorému mali byť vystavení zo strany ZVJS, ktoré prezentovali v uplatnených podnetoch, neboli zo strany prokuratúry prešetrené dôkladne, keďže závery o upovedomení o odložení ich podnetov sa neopierajú o náležitú, objektívnu a nestrannú analýzu, a sú tak podľa nich svojvoľné a arbitrárne. V uvedených skutočnostiach vidia porušenie predovšetkým čl. 3 dohovoru a tiež čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 ústavy, ak aj ďalších označených práv.

9. Sťažovateľ v 1. rade navyše namieta, že bolo proti nemu zlé zaobchádzanie uplatňované aj na diskriminačnej báze, čo odôvodňuje tvrdením, že isté z obmedzujúcich opatrení, ktoré boli uplatňované proti nemu, neboli uplatňované proti sťažovateľovi v 2. rade. Sťažovatelia tiež v závere ústavnej sťažnosti formulujú námietku porušenia čl. 13 dohovoru a čl. 47 ods. 1 charty dôvodiac, že *„nemali žiadny účinný opravný prostriedok pred súdom, ktorý by im umožnil poskytnúť primeranú nápravu vo vzťahu k vyššie uvedeným námietkam“*.

10. V doplnení ústavnej sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 1. augusta 2024 sťažovatelia zastúpení zvoleným právnym zástupcom konkretizujú jednotlivé body pôvodnej ústavnej sťažnosti, kde špecifikujú, predovšetkým aké obmedzujúce opatrenia boli proti

sťažovateľovi v 1. rade počas realizovaných eskort vykonávané (spútanie nôh a rúk kovovými putami spojenými reťazou a spútačím opaskom, nasadenie nepriehľadných okuliarov a chráničov sluchu), v ktorých dňoch boli realizované jednotlivé eskorty, aký fyzický a duševný dopad mali naňho zrealizované obmedzujúce opatrenia. Sťažovateľ v 1. rade opätovne poukazuje na jeho opakované početné premiestňovanie medzi jednotlivými ústavmi (štrnásťkrát v priebehu jedného roka), ktoré považuje, odkazujúc na relevantnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), za neodôvodnené a neprimerané, majúce negatívny dopad aj na udržiavanie kontaktov s rodinou a právnymi zástupcami. V podaní ďalej poukazujú na neúčelnosť vykonávaných tzv. dôkladných osobných prehliadok, keď napríklad mal byť sťažovateľ v 1. rade po vykonaní takejto prehliadky pred eskortou podrobený ďalšej takejto prehliadke po tom, čo bol premiestnený do iného ústavu, a to i napriek tomu, že bol po celý čas v priebehu eskorty (premiestňovania) spútaný a súčasne pod vizuálnou kontrolou príslušníkov ZVJS. Takéto rutinne vykonávané opakované dôkladné osobné prehliadky bez prijateľného odôvodnenia o existencii konkrétnych bezpečnostných rizík alebo o podozrení z prechovávanía nepovolených predmetov sťažovateľa hodnotia ako svojvoľné a neprimerané. Kritizujú tiež spôsob ich prevedenia (vykonávanie drepu), ktorý podľa nich nemá oporu v zákone. Sťažovateľ v 1. rade ďalej konkretizuje svoje námietky týkajúce sa zabezpečenia stravovania, keď mu počas eskorty nemalo byť dovolené vziať si vlastný stravovací balík obsahujúci vákuovo zabalené potraviny zakúpené v ústavnom bufete, pričom strava, ktorá mu bola zabezpečená počas takýchto dní, keď bola realizovaná jeho eskorta, nebola podľa jeho vyjadrenia dostatočná. Sťažovatelia tiež namietajú podmienky prijímania stravy počas realizovaných eskort, keď v boli tzv. eskortných celách odkázaní vykonávať stravovacie návyky a tiež používať hygienické zariadenia spútaní, teda v značne sťažených podmienkach. Napokon sťažovateľ v 1. rade kritizuje sťažené podmienky na realizáciu procesného úkonu preštudovania vyšetrovacieho spisu v špecifikovaný deň, keď mal mať jednu ruku spútanú, a to napriek tomu, že v minulosti počas takého úkonu mu bolo umožnené študovať vyšetrovací spis bez spútania oboch rúk.

III.

Vyjadrenia generálnej prokuratúry a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie generálnej prokuratúry:

11. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 110/2024-35 z 20. marca 2024 (ďalej len „uznesenie o prijatí“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2 a 46 ods. 1 ústavy a čl. 3, čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru upovedomeniami generálnej prokuratúry č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-9 z 9. marca 2023 a č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-10 z 9. marca 2023. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol. Upozorňuje, že uznesením o prijatí vymedzil predmet konania, a teda aj rozsah svojho prieskumu, z uvedeného dôvodu námietky a s nimi súvisiacu argumentáciu sťažovateľov formulovanú v doplnení ústavnej sťažnosti ich zvoleným právnym zástupcom prostredníctvom podania doručeného ústavnému súdu 1. augusta 2024 mohol zohľadniť len v tom rozsahu, ktorý zodpovedá predmetu konania jasne vymedzenému uznesením o prijatí.

12. V súvislosti s vecným prerokovaním ústavnej sťažnosti ústavný súd vyzval 13. augusta 2024 generálnu prokuratúru na vyjadrenie sa k vecnej stránke ústavnej sťažnosti. Na výzvu ústavného

súdu generálna prokuratúra reagovala podaním č. k. 2GÚp 98/24/1000-5 z 9. septembra 2024, v ktorom predostrela chronologický popis priebehu preskúmania podnetov sťažovateľov zo strany jednotlivých stupňov prokuratúry. Takisto poukázala na to, že sú sťažovatelia pri podávaní podnetov obsahujúcich námietky proti podmienkam v ústavoch, kde sa vykáva väzba a trest odňatia slobody, nadmieru aktívni, produkujú množstvo podnetov s obdobným obsahom, ktoré početne dopĺňajú, čo potom podstatne sťažuje prokuratúre postup pri prieskume ich podaní, a z tohto dôvodu je prokuratúra nútená prijímať aj neštandardné spôsoby ich vybavenia. Takýmto bol aj aktuálny prípad sťažovateľov, ktorý je predmetom tejto ústavnej sťažnosti. Generálna prokuratúra konkretizovala, že podnet sťažovateľov z 20. októbra 2022 bol preskúmaný Krajskou prokuratúrou v Trnave a tiež Krajskou prokuratúrou v Trenčíne. Krajská prokuratúra v Trnave si vyžiadala podrobné stanovisko Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a na výkon väzby v Leopoldove, ktorý sa v ňom mal podrobne vyjadriť k spôsobu vykonávania eskort sťažovateľa v 1. rade a tiež k vykonávaným dôkladným osobným prehliadkam a príslušný prokurátor Krajskej prokuratúry v Trnave mal potom podnet sťažovateľa v 1. rade na základe predloženého stanoviska uvedeného ústavu vybaviť neštandardným spôsobom, a to osobným rozhovorom so sťažovateľom v 1. rade, pričom následne listom podnet sťažovateľa v 1. rade z 20. októbra 2022 (doplnený podaním z 21. decembra 2022) ako nedôvodný odložil. Generálna prokuratúra svoje vyjadrenia uzavrela tým, že ponecháva plne v kompetencii ústavného súdu rozhodnúť, či konanie v súvislosti s vybavením opakovaného podnetu sťažovateľov dosiahlo intenzitu potrebnú pre konštatovanie porušenia namietaných práv sťažovateľov.

III.2. Replika sťažovateľov:

13. Sťažovatelia sa k stanovisku generálnej prokuratúry vyjadrili podaním doručeným ústavnému súdu 10. septembra 2024, pričom v ňom zotrvali na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti a vyjadrili súhlas s popisom chronologického priebehu postupu pri vybavení ich podnetov orgánmi prokuratúry, tak ako ho predostrela generálna prokuratúra vo svojom vyjadrení. Takisto súhlasili s informáciou prezentovanou vo vyjadrení generálnej prokuratúry, že 20. septembra 2019 nebola realizovaná eskorta sťažovateľa v 1. rade, a teda že ide o písársku chybu. Vyjadrili sa tiež, že informácia vo vyjadrení generálnej prokuratúry o tom, že počas vykonávanej eskorty sťažovateľa v 1. rade mu podľa vyjadrenia príslušníkov ZVJS malo byť umožnené najesť sa a použiť toaletu spôsobom, že mu boli na potrebný čas sňaté donucovacie prostriedky, predstavuje nové tvrdenie, ktoré nebolo obsahom ani jedného z upovedomení prokuratúry. V závere doplnili, že všetky nimi uplatnené podnety a opakované podnety spĺňajú zákonné náležitosti, pričom boli podpísané oboma sťažovateľmi, a teda išlo o spoločné podania oboch sťažovateľov.

14. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je tvrdenie, že orgány prokuratúry, ktoré sú oprávnené k vykonávaniu dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v miestach výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody, neprešetrili podnety sťažovateľov, v ktorých formulovali námietky o porušení ich garantovaných práv zlým zaobchádzaním, dôkladne a urýchlene. Sťažovatelia považujú jednotlivé upovedomenia vrátane namietaných upovedomení generálnej prokuratúry za neodôvodnené, svojvoľné a arbitrárne. Závery vykonaného prokurátorského dozoru nie sú podľa ich presvedčenia založené na dôkladnej a objektívnej analýze relevantných skutočností vyplývajúcich z podnetov sťažovateľov.

16. Ústavný súd sa podrobne oboznámil s obsahom podaní sťažovateľov, ako aj jednotlivých upovedomení, ktorými boli vybavené podnety a doplňujúce podania oboch sťažovateľov, pričom dospel k nasledujúcim zisteniam. Obsah podnetu sťažovateľov z 20. októbra 2022 tvoria námietky, ktoré sa obsahovo kryjú s tými, ktoré sťažovatelia predostreli v podanej ústavnej sťažnosti (pozri bod 5, 6 a 10 odôvodnenia tohto nálezu). Krajská prokuratúra v Trnave reagovala na podnet z 20. októbra 2022 (doplnený podaním z 21. decembra 2022) upovedomením sp. zn. 3Kn 67/22/2200 z 28. februára 2023 adresovaným sťažovateľovi v 1. rade, v ktorom citovala § 31 ods. 1 a 2 a § 37a zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov a konštatovala, že o použití donucovacích prostriedkov pri eskorte sťažovateľa v 1. rade rozhodol vopred riaditeľ príslušného ústavu, pričom sa prihliadalo najmä na závažnosť spáchanej trestnej činnosti (keď išlo o osobu odsúdenú pre obzvlášť závažný zločin), fyzickú výbavu odsúdeného, a z toho vyplývajúcu možnú nebezpečnosť, ako aj na poznatky preventívno-bezpečnostnej služby a správanie odsúdeného (teda na komplexné poznatky o odsúdenom a jeho trestnej činnosti). K námietkam o dôkladnej osobnej prehliadke Krajská prokuratúra v Trnave konštatovala, že tieto boli v rozhodnom období vykonávané v súlade s postupom popísaným v ustanoveniach § 41 ods. 1 „RMS č. 2/2014“, ktoré definujú situácie, v ktorých sa takáto prehliadka vykonáva. Napokon vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa poskytovanej stravy boli v upovedomení citované ustanovenia § 19 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone TOS“) a tiež ustanovenia § 21 ods. 1 písm. e) a f) a § 28 „RMS č. 10/2016“. Krajská prokuratúra v Trnave v závere skonštatovala, že príslušníci ZVJS dotknutého ústavu rešpektovali jednotlivé ustanovenia relevantnej právnej úpravy, a preto v ich postupe neboli zistené žiadne pochybenia. Generálna prokuratúra v upovedomení č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-9 z 9. marca 2023 adresovanom sťažovateľovi v 1. rade konštatovala, že sa stotožňuje s argumentáciou prokurátorov obsiahnutou v upovedomeniach, a upozornila, že judikatúra ESLP nevyžaduje, aby bola poskytnutá odpoveď na každý argument strany, ale iba na argument, ktorý má kľúčový charakter.

17. Okresná prokuratúra reagovala na podnet z 20. októbra 2022 upovedomením č. k. 4Pn 330/22/6601-15 z 21. decembra 2022 adresovaným sťažovateľovi v 2. rade, v ktorom sa vyjadrila k námietkam sťažovateľa v 2. rade týkajúcim sa absolvovaných dôkladných osobných prehliadok. Okresná prokuratúra odkázala na relevantnú právnu úpravu a konštatovala, že zo strany príslušníkov ZVJS príslušného ústavu nedošlo k jej porušeniu. Krajská prokuratúra v Banskej Bystrici upovedomením č. k. 3 Kn 223/22/6600-10 z 1. februára 2023 adresovanom obom

sťažovateľom vo vzťahu k sťažovateľovi v 2. rade konštatovala správnosť vybavenia jeho podnetu okresnou prokuratúrou, keď podľa vyjadrenia Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici osobné prehliadky sťažovateľa v 2. rade v súvislosti s realizovanými eskortami boli vykonávané v súlade so zákonom a nedošlo pri nich k žiadnemu ponížujúcemu či neľudskému zaobchádzaniu. Vo vzťahu k sťažovateľovi v 1. rade konštatovala, že podnet sťažovateľa v 1. rade bol správne postúpený na vybavenie Krajskej prokuratúry v Trnave. Generálna prokuratúra v upovedomení č. k. IV/2 Gn 12/23/1000-10 z 9. marca 2023 adresovanom sťažovateľovi v 2. rade konštatovala, že sa stotožňuje s argumentáciou prokurátorov obsiahnutou v upovedomeniach, a upozornila, že judikatúra ESĽP nevyžaduje, aby bola poskytnutá odpoveď na každý argument strany, ale iba na argument, ktorý má kľúčový charakter.

18. Vo svojej rozhodovacej činnosti už ústavný súd v minulosti judikoval, že orgány prokuratúry v rámci výkonu dozoru nad zachovávaním zákonnosti v miestach, kde je obmedzovaná osobná sloboda osôb predovšetkým (a nielen) väzbou alebo trestom odňatia slobody, sa pri ústavnokonformnom a eurokonformnom výklade ustanovení právnych predpisov upravujúcich možnosti uplatnenia donucovacích prostriedkov či rôznych obmedzujúcich opatrení proti takýmto osobám musia zaoberať nielen formálnym oprávnením na použitie dotknutých prostriedkov a opatrení, ale aj faktickými dôvodmi na ich použitie vrátane primeranosti takéhoto opatrenia v konkrétnom prípade (ide o oprávnenie, nie povinnosť), teda posúdením proporcionality takéhoto opatrenia z hľadiska rešpektovania základných práv a slobôd dotknutej osoby (pozri sp. zn. IV. ÚS 184/2023, bod 21).

19. V nadväznosti na uvedené tak úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či orgány prokuratúry, ktoré sa námietkami sťažovateľov formulovanými v podnetoch a ich doplneniach zaoberali, tieto zodpovedali náležitým spôsobom, resp. či pri preskúmaní podnetov sťažovateľov posúdili realizáciu jednotlivých obmedzujúcich opatrení uplatnených proti sťažovateľom komplexne, a teda sa primerane zaoberali posúdením nielen kritéria legality, ale aj kritéria legitimacy (nevyhnutnosťou opatrenia pre dosiahnutie vymedzeného cieľa) a proporcionality (primeranosťou v konkrétnom prípade).

20. Ústavný súd na tomto mieste vo vzťahu k tzv. dôkladným osobným prehliadkam poukazuje na judikatúru ESĽP, ktorú štandardne vo svojich rozhodnutiach zohľadňuje a podľa ktorej osobné prehliadky môžu byť nevyhnutné príležitostne, aby sa zaistila bezpečnosť väzenia alebo aby sa predišlo nepokojom či trestným činom (pozri Iwańczuk proti Poľsku, č. 25196/94, ods. 59, 15. 11. 2001, a Van de Ven proti Holandsku, č. 50901/99, ods. 60, ECHR 2003-II). Musia však byť vykonané primeraným spôsobom, s náležitým rešpektom k ľudskej dôstojnosti a za legitímnym účelom (pozri Wainwright proti Spojenému kráľovstvu, č. 12350/04, ods. 42, ECHR 2006-X). Európsky súd pre ľudské práva už posúdil prípad osobnej prehliadky ako taký, ktorý dosiahol úroveň ponižujúceho zaobchádzania odporujúceho čl. 3 dohovoru, a to z dôvodu spôsobu, akým bola osobná prehliadka vykonaná (možnosť, že jej cieľom bolo zneváženie a poníženie) a že nebola opodstatnená (pozri Valašinas proti Litva, č. 44558/98, ods. 117, ECHR 2001-VIII). Takisto podľa ESĽP ak opatrenie nedosahuje síce závažnosť zaobchádzania podľa čl. 3 dohovoru, môže sa dostať do konfliktu s čl. 8 dohovoru, ktorý okrem iného poskytuje ochranu fyzickej a morálnej integrity pod hlavičkou rešpektovania súkromného života. Niet pochyb, že požiadavka podrobiť sa osobnej prehliadke vo všeobecnosti predstavuje zásah do práva podľa prvého ods. čl. 8 dohovoru a musí byť odôvodnená z hľadiska podmienok upravených v ods. 2 (konkrétne musí byť „v súlade so

zákonom“ a „nevyhnutná v demokratickej spoločnosti“ a na účel dosiahnutia jedného alebo viacerých legitímnych cieľov tam uvedených), pričom podľa ustálenej judikatúry pojem nevyhnutnosti znamená, že zásah zodpovedá naliehavej spoločenskej potrebe a konkrétne je proporcionálny k legitímnemu cieľu, ktorý sa ním sleduje (pozri už citovaný Wainwright proti Spojenému kráľovstvu, ods. 43).

21. Ústavný súd v nadväznosti na postuláty judikatúry ESLP citované v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto nálezu upozorňuje, že platia primerane aj voči ostatným obmedzujúcim opatreniam invazívneho rázu, ktoré sa v miestach obmedzenia osobnej slobody, teda v prostredí ústavov pre výkon väzby a trestu odňatia slobody, zvyknú praktizovať.

22. Vychádzajúc z informácií uvedených v bodoch 16 a 17 odôvodnenia tohto nálezu, je celkom zrejmé, že vymedzené požiadavky orgány prokuratúry vrátane generálnej prokuratúry posudzujúcej podnety sťažovateľov v poslednom stupni nespĺnili. Obsah upovedomení orgánov prokuratúry svedčí o tom, že sa pri posúdení námietok sťažovateľov obmedzili predovšetkým na posúdenie kritéria legality a splnenie podmienok z hľadiska zvyšných dvoch kritérií náležite nepreskúmali (konkretizácia dôvodov, na aký konkrétny účel bolo to-ktoré opatrenie prijaté a či bolo v konkrétnom prípade pre dosiahnutie sledovaného účelu primerané). Na tomto mieste ústavný súd upozorňuje, že ESLP samotnú závažnosť trestných činov spáchaných osobou, proti ktorej sú obmedzujúce opatrenia smerované (na ktorú bolo poukazované vo vzťahu k sťažovateľovi v 1. rade v upovedomení sp. zn. 3Kn 67/22/2200 z 28. februára 2023), nepovažuje za dostatočne výpovedný dôvod, ktorý je sám osebe spôsobilý ospravedlniť systematické prísne bezpečnostné opatrenia, ktorým sa musí dotknutá osoba podrobovať. Podľa ESLP je potrebné, aby pre prísne obmedzujúce opatrenia existoval presvedčivý bezpečnostný dôvod (legitimita opatrenia) a aby proporcionalita obmedzujúceho opatrenia bola odôvodnená konkrétnymi skutočnosťami týkajúcimi sa priamo dotknutej osoby (napr. porušenie väzenských predpisov dotknutou osobou počas pobytu v ústave, nález nedovoleného predmetu v predchádzajúcom období počas pobytu v ústave a pod.) /pozri rozhodnutie ESLP vo veci Adamčo proti Slovensku č. 55792/20, 35253/21 a 41955/22 z 12. decembra 2024/. Ústavný súd je toho názoru, že orgánmi prokuratúry pri preskúmaní podnetov oboch sťažovateľov existencia konkrétnej bezpečnostnej hrozby, ktorá by existovala v prípade oboch sťažovateľov a odôvodňovala by v jednotlivých prípadoch použitie obmedzujúcich opatrení, nebola nikde pomenovaná. Takisto orgány prokuratúry neskúmali konkrétne okolnosti týkajúce sa oboch sťažovateľov, ktoré by odôvodňovali proporcionalitu, primeranosť jednotlivých obmedzujúcich opatrení. Orgány prokuratúry sa obmedzili v prípade sťažovateľa v 1. rade len na všeobecné tvrdenia o závažnosti jeho kriminálnej minulosti a tiež na nekonkretizované, nič nehovoriace tvrdenia o poznatkoch preventívno-bezpečnostnej služby týkajúce sa správania sťažovateľa v 1. rade, nikde sa však nezmienujú, či a akých porušení väzenských predpisov sa sťažovateľ v 1. rade v minulosti dopustil, či a ak áno, aké nedovolené predmety boli uňho v minulosti nájdené. Na tomto mieste ústavný súd poukazuje na rozhodovacia činnosť ESLP, podľa ktorej to, za aké trestné činy bola osoba podrobená obmedzujúcim opatreniam odsúdená, jej nesmie byť na škodu ani v prístupe a prísnosti napr. jej osobných prehliadok. V prípade sťažovateľa v 2. rade sa konštatovanie o regulárnosti postupu väzenských orgánov praktizujúcich proti nemu obmedzujúce opatrenia opieralo dokonca len o konštatovanie splnenia kritéria legality a konkrétne informácie, ktorými by bolo konfrontované splnenie legitimacy a proporcionalita obmedzujúcich opatrení, celkom absentovali. Dokonca niektorými z namietaných obmedzujúcich opatrení sa

orgány prokuratúry vôbec nezaoberali (sťažovateľom v 1. rade namietané opakované zmeny ústavov – tzv. „prebytovávanie“).

23. Ústavný súd si je plne vedomý toho, že existuje opodstatnená potreba zaistiť bezpečnosť v priestoroch ústavov, kde sa vykonáva väzba a trest odňatia slobody, resp. aj v iných odôvodnených situáciách týkajúcich sa osôb obmedzených na osobnej slobode väzbou či pozbavených osobnej slobody výkonom trestu odňatia slobody. Má však za to, že vysoko invazívne a potenciálne znevažujúce opatrenia, akými sú napr. dotknuté dôkladné osobné prehliadky, spútavanie a iné fyzicky obmedzujúce opatrenia použité proti dotknutým osobám, si vyžadujú hodnoverné odôvodnenie.

24. Preskúmanie postupu tzv. väzenských orgánov pri realizácii rôznych obmedzujúcich opatrení uplatnených proti sťažovateľom však nebolo zo strany orgánov prokuratúry vykonané náležitým spôsobom.

25. Zistenia prezentované v predchádzajúcich bodoch odôvodnenia tohto rozhodnutia tak vedú ústavný súd k záveru o porušení základných práv sťažovateľov zaručených čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2 a 46 ods. 1 ústavy a ich práv zaručených čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru namietanými upovedomeniami generálnej prokuratúry tak, ako je uvedené v bode 1 a 2 výroku tohto nálezu.

V.

Zrušenie upovedomení a vrátenie vecí na ďalšie konanie

26. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie. V súvislosti s návrhom sťažovateľov na zrušenie namietaných upovedomení a na vrátenie vecí generálnej prokuratúre na nové konanie dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel, preto namietané upovedomenia generálnej prokuratúry zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie (bod 3 výroku nálezu), v ktorom je generálna prokuratúra v zmysle § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaná právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (bod 3 výroku nálezu).

27. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

28. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali priznať primerané finančné zadostučinenie 45 000 eur každému z nich, odôvodňujúc ho svojvoľným a hrubým zásahom do ich namietaných práv, ako aj pocitmi bezmocnosti, menejcennosti a negovaním ich dôvery v poskytnutie spravodlivosti.

29. Pri rozhodovaní o tejto otázke ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. S prihliadnutím na stupeň závažnosti zásahu do namietaných práv sťažovateľov, zohľadňujúc súčasne možnosť korekcie nedostatkov postupu generálnej prokuratúry po zrušení namietaných upovedomení a vrátení veci na nové konanie, ústavný súd považoval za dostatočné, a teda primerané priznať sťažovateľom finančné zadostučinenie 3 000 eur, a to pre každého z nich (bod 4 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

30. Sťažovatelia si uplatnili aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastúpením. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Zároveň vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2023, ktorá bola 1 373 eur, keďže išlo o tri úkony právnej služby vykonané v roku 2024. Odmena za tri úkony právnych služieb za rok 2024 pre dve spoločne zastupované osoby vrátane režijného paušálu a zohľadnenia skutočnosti, že právny zástupca sťažovateľov je platcom DPH, predstavuje celkovú sumu 1 952,41 eur. Ústavný súd teda priznal sťažovateľom náhradu trov konania v celkovej sume 1 952,41 eur (bod 4 výroku nálezu).

31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je generálna prokuratúra povinná uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

32. Na základe uvedených skutočností ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. decembra 2024

**Peter Molnár
predseda senátu**